

VYSOKÁ ŠKOLA ZDRAVOTNÍCTVA A SOCIÁLNEJ PRÁCE SV. ALŽBETY, BRATISLAVA

POSUDOK OPONENTA HABILITAČNEJ PRÁCE

Téma habilitačnej práce: *Subjektívne postoje k sociálnej exklúzii rómskej minority*

Autor: *PhDr. Mgr. Zuzana Budayová PhD.*

Oponent: *doc. PaedDr. Miroslav Tvrdoň PhD.*

Odbor: *Sociálna práca*

Pripomienky k habilitačnej práci: (školiteľ nekladie otázky)

PhDr. Mgr. Zuzana Budayová, PhD. pracuje ako odborná asistentka na Katolíckej univerzite, Teologickej fakulte, Teologickom inštitúte v Spišskom Podhradí. Vo svojej vedecko-výskumnej práci sa zameriava predovšetkým na sociálno-patologické javy v oblasti marginalizovaných sociálnych skupín.

Aktuálnosť témy

Problém sociálnej exklúzie rómskej minority je v súčasnosti závažným a veľmi aktuálnym problémom. Nemá charakter regionálny, ale čím ďalej, tým viac celospoločenský. Rómska komunita sa vyznačuje tým, že čelí mnohým prekážkam, ako sú diskriminácia, nezamestnanosť, nedostatok prístupu k vzdelaniu, zdravotnej starostlivosti, obmedzený prístup k adekvátnemu bývaniu. Tieto najdôležitejšie faktory spôsobujú celkové zaostávanie v sociálnom rozvoji a sociálnu exklúziu.

Téma habilitačnej práce PhDr. Mgr. Zuzany Budayovej, PhD. je vysoko aktuálna. Predložená práca vymedzuje riziká a limity rôznych, niekedy až nekoncepčných riešení a na druhej strane predkladá názory a postoje dotknutých strán, ktorých sa sociálna exklúzia týka priamo, alebo nepriamo.

Rozsah a štruktúra habilitačnej práce

Habilitačná práca doktorky Zuzany Budayovej je spracovaná v piatich kapitolách, vnútorne členených a logicky usporiadaných do podkapitol. Má 212 strán textu, ktorých mohlo byť aj menej. V kvalitnej bibliografii je používaný rozsiahly aparát domácej, ale i zahraničnej proveniencie. Jednotlivé kapitoly majú logickú návaznosť a sémanticky sa vhodne dopĺňajú.

Autorka v prvej kapitole venuje pozornosť vymedzeniu podstatného rozdielu medzi chudobou a sociálnou exklúziou ako zásadnej determinancii, ktorá je evidentná počas celého textu práce. V tejto kapitole naznačuje za nutné upriamiť odbornú, aj spoločenskú pozornosť na javy, ktoré následne skúma v ďalších empirických častiach habilitačnej práce.

V druhej kapitole autorka identifikuje tri výskumné šetrenia s použitím rôznych typov a metód výskumu v spoločensko-vedných disciplínach. Vysoko hodnotím precíznosť a logickosť spracovania jednotlivých výskumných šetrení, ktorých výsledky a interpretácie sú uvádzané v nasledujúcej kapitole.

V tretej kapitole autorka prehľadne interpretuje jednotlivé výskumné šetrenia vo všetkých skúmaných oblastiach, pričom dávam do popredia longitudinálny terénny výskum realizovaný v dlhodobom časovom úseku nielen v kvalitatívnej, ale i kvantitatívnej forme. Pozitívne hodnotím i rozdelenie jednotlivých výskumných súborov na základe príslušnosti k sociálnemu začleneniu osídlenia. V texte som sa však nedopátral k tomu, akým spôsobom autorka zaradila jednotlivých respondentov na základe tohto typu delenia. Čo ak sa v obci vyskytovalo viacero osídlení rómskych komunit (čo vidíme i v tabuľke 43), ako ste postupovali v tomto prípade? Zaujímavou časťou je výskumné šetrenie č. 3 (kvantitatívna a kvalitatívna analýza), ktorá taktiež na základe longitudinálnosti poukazuje na progres v jednotlivých mestách a obciach v okrese Spišská Nová Ves v oblastiach „komparácie natality majoritného obyvateľstva a rómskej minority, v charakteristike lokalizácie, polohy pozemkov a charaktere osídlenia, v dostupnosti inžinierskych sietí v obci a v rómskych osídleniach, v dostupnosti možností vzdelávania a zdravotníckej starostlivosti“. V práci absentuje vyjadrenie, prečo si autorka vybrala práve tieto oblasti, a ktoré oblasti by bolo vhodné doplniť pre lepšiu ilustráciu podmienok života rómskej minority.

V časti Diskusia vychádza z analýzy postojov a komparatívnej analýzy. Autorka použila jednotný systém vyhodnocovania jednotlivých kategórií – oblastí, ktoré nadväzujú na strategické dokumenty SR v boji proti sociálnej exklúzii rómskej minority. V závere diskusie autorka prezentuje názory a odporúčania, ktoré jednotlivo nadväzujú v podstate na všetky oblasti sociálnej exklúzie. Táto skutočnosť vytvára pomerne veľký priestor na otvorenú diskusiu.

Odborná úroveň jednotlivých častí habilitačnej práce

Posudzovaná habilitačná práca má pomerne vysokú vedeckú úroveň. Autorka v jednotlivých výskumných šetreniach, ktoré tvoria podstatnú časť práce, prispela k riešeniu aktuálnych odborných problémov a poukázala na nové poznania postojov majoritnej a rómskej minoritnej časti spoločnosti. Tieto poznatky sú všetky bezprostredne využiteľné v praxi a predstavujú v mnohých častiach návod na riešenie celospoločenskej „problematiky“ rómskej minority.

Formálna stránka

Po formálnej stránke je habilitačná práca napísaná adekvátne kultivovaným a sémanticky prijateľným štýlom. V teoretickej časti precízne autorka objasňuje základné problémové oblasti rómskej minority, na ktoré poukazujú strategické dokumenty riešiace práve problematiku sociálnej exklúzie. V texte však chýbajú komplexnejšie metodologické východiská. Habilitantka trochu bez hlbšieho objasnenia konceptuálnej roviny transformuje prezentované zistenia do mechanicky získaných faktov. Niektoré drobné nepresnosti celkovú úroveň habilitačnej práce neznižujú. Autorka dodržiava citačnú normu, v úrovni spracovania jednotlivých častí nie sú zásadné rozdiely.

Pozitívne hodnotím i autorkin výber odbornej a vedeckej literatúry, ktorá je vo všeobecnosti pri tejto téme veľmi obsiarna. Pozitívne hodnotím práve prácu s domácou vedeckou a odbornou literatúrou zaoberajúcou sa touto problematikou, nevynímajúc i autorkine vedecké monografie týkajúce sa problematiky sociálnej exklúzie rómskej minority.

Prínos habilitačnej práce

Habilitačná práca sa dá považovať za prínos nielen pre sociálnu prácu ako celok, ale i pre praktickosť navrhovaných riešení problematiky oblastí v živote rómskej minority. Vzájomné prepojenie jednotlivých oblastí sociálnej exklúzie rómskej minority vytvára priestor pre ďalší rozvoj sociálnej práce ako vedy, alebo aj autorkou navrhovaného študijného programu. Je dôležité uvedomenie si možností rozvoja sociálnej práce ako teoretického odboru, ale i možností realizácie nových metód a techník sociálnej práce rómskou minoritou.

PhDr. Mgr. Zuzana Budayová, PhD. v habilitačnej práci rieši aktuálnu problematiku a prináša pomerne nové poznatky a podnety pre riešenie problematických oblastí sociálnej exklúzie rómskej minority. Konštatujem, že predložená habilitačná práca spĺňa požadované kritériá kladené na tento druh prác. Na základe posudzovanej práce odporúčam habilitačnej komisii, aby po úspešnej obhajobe a v zmysle Vyhlášky MŠVVaŠ SR č. 246/2019 Z. z. o postupe získavania vedecko-pedagogických titulov a umelecko-pedagogických titulov docent a profesor v znení neskorších predpisov bol PhDr. Mgr. Zuzana Budayovej, PhD., udelený vedecko-pedagogický titul docent v študijnom odbore sociálna práca.

Otázky:

Prácu považujem za vysoko aktuálnu a zaujímavo spracovanú. K obhajobe kladím tri otázky.

1. V práci autorka pracovala aj s vymedzením interakcie pojmov sociálna exklúzia, rómska minorita. Ako vnímate jednotlivé oblasti sociálnej exklúzie rómskej minority?
2. Konkretizujte, že v čom vidíte najzásadnejší rozdiel medzi Vašimi zisteniami a súčasnou literatúrou?
3. Na s. 181 uvádzate v odporúčaniach prehodnotenie jedenásťročnej povinnej školskej dochádzky pri zachovaní štandardu „vyučenia“ sa remeslu. Ako by ste vysvetlili toto odporúčanie do praxe?

Miesto a dátum

Podpis